

Commissie Integriteit
Publieke Omroep

Monitor naleving gedragscode 2008-2009

September 2010

Inhoudsopgave

1. INLEIDING	3
2. ONDERZOEKSMETHODE.....	3
3. RESULTATEN.....	4
3.1 Richtlijn 1 Goed bestuur en toezicht.....	4
3.2 Richtlijn 2 Integriteit	7
3.3 Richtlijn 3 Verslaglegging	10
3.4 Richtlijn 4 Cofinanciering	10
3.5 Richtlijn 5 Telefoondiensten	11
3.6 Richtlijn 6 E-mailmarketing	12
3.7 Regeling A Klokkenuider	13
3.8 Gesignaleerde onduidelijkheden	14
4. CONCLUSIE.....	15
5. AANBEVELINGEN	15
6. ACTIES CIPO	15

1. Inleiding

Voor u ligt de rapportage van de CIPO monitor over 2008 en 2009. Sinds het bestaan van de 'Richtlijnen en regelingen goed bestuur en integriteit' (hierna: 'gedragscode'), inventariseert CIPO jaarlijks hoe deze worden nageleefd door de publieke omroepen. Het doel van de inventarisatie is niet alleen om een beeld te krijgen van de naleving van de gedragscode maar ook om inzicht te krijgen in eventuele moeilijkheden in de naleving, controle of bekendheid van de afzonderlijke artikelen.

2. Onderzoeksmethode

Deze rapportage bevat de resultaten van de monitor over 2008 en 2009. Zowel de monitor over 2008 als de monitor over 2009 is aangeboden aan de vaste contactpersoon van CIPO bij iedere omroep. Bij de meeste omroepen is dat de 'compliance officer', bij een aantal omroepen is dat de directiesecretaris of een medewerker van de juridische afdeling.

Een afwijkende wijze van meten zorgt ervoor dat de resultaten van 2008 en 2009 niet zomaar onderling vergelijkbaar zijn. De monitor over 2008 is afgenomen in het najaar van 2009, de monitor over 2009 in juni 2010. Over 2008 zijn de omroepen bevraagd door middel van een excel-lijst. Zij werden gevraagd een verklaring in te vullen als zij een bepaald artikelen niet (hebben kunnen) naleven in 2008. Bij de monitor over 2009 is een andere werkwijze toegepast. Bij de meest recente monitor is een internetvragenlijst gebruikt die voor ieder artikel vraagt of het is nageleefd, en zo nee, waarom niet.

Bij dergelijk onderzoek is het gebruikelijk dat het nadrukkelijk vragen of een artikel nageleefd wordt, meer informatie oplevert dan alleen het verklaren bij niet-naleving. In de resultaten zult u daarom zien dat het voorkomt dat het aantal omroepen dat aangeeft een artikel niet na te leven in 2009 hoger is dan in 2008. Dit kan betekenen dat het aantal omroepen dat het artikel niet naleeft daadwerkelijk hoger is dan het jaar daarvoor maar dat hoeft niet noodzakelijkerwijs het geval te zijn.

De keuze voor een andere onderzoeksmethode is gemaakt om de omroepen zo veel mogelijk tegemoet te komen. Wij hopen dat een dergelijke wijze van invullen tijd bespaart bij het invullen en het gemakkelijker maakt om de monitor in te vullen.

Uit een aantal vraaggesprekken bij omroepen (n=6) blijkt dat de meest recente methode ook als de meest prettige ervaren wordt. Wel benoemen de gesproken omroepen een drietal verbeterpunten. Ten eerste missen zij de mogelijkheid om tussentijds de ingevulde antwoorden op te slaan. Ten tweede zouden zij het fijn vinden als ze na het invullen een afschrift kunnen downloaden van hun ingevulde antwoorden. Tot slot raadt een aantal omroepen CIPO aan bij volgende monitoren alleen te vragen naar onderwerpen die uit eerdere monitoren naar voren komen als niet nageleefd. Zij geven als voorbeeld dat als de taakverdeling van bestuur en toezicht in de statuten geregeld is, dat het volgende jaar ook het geval is. Het verwijderen van dergelijke items zou de omroepen veel tijd schelen.

De monitor over 2008 is niet door alle omroepen ingevuld. Door omstandigheden hebben drie omroepen die monitor niet kunnen invullen. De monitor over 2009 is wel door alle omroepen ingevuld. Het totaal aantal publieke omroepen bedraagt 24 in 2009 (de NMO, NIO en Llink meegerekend, van wie in 2010 de uitzenderkenning is beëindigd).

In de hierna volgende weergave van de resultaten, laten we zien hoeveel omroepen invullen dat ze bepaalde artikelen *niet* naleven en wat hun redenen hiervoor zijn. Er is gekozen voor deze 'negatieve' weergave omdat een weergave van de positieve antwoorden minder informatief is. Het is immers interessanter in een oogopslag te kunnen zien of van een bepaling wordt afgeweken. Overigens zijn vragen met betrekking tot de verenigingsstructuur vanzelfsprekend niet van toepassing op omroepstichtingen.

3. Resultaten

In dit hoofdstuk beschrijven we per richtlijn de resultaten van de monitor 2008 en 2009. In tabellen geven we weer welke artikelen door één of meer omroepen niet nageleefd (kunnen) worden. In de tekst vatten we samen wat de verklaringen zijn bij het niet naleven van de artikelen. In de rapportage voor de Commissie Integriteit Publieke Omroep is in voetnoten opgenomen welke omroepen zich op bepaalde punten niet houden aan de code, in de openbare rapportage zijn deze voetnoten achterwege gelaten.

Na weergave van de naleving van de monitor lichten we een aantal onduidelijkheden toe die ons zijn gebleken uit de gegeven antwoorden. Dit betreft twee artikelen uit richtlijn 2: de artikelen over het vragen van drie offertes en de extern accountant. Daarnaast blijken er onduidelijkheden over het opstellen en de bekendheid van een interne werkproces voor de klokkenluidersregeling.

3.1 Richtlijn 1 Goed bestuur en toezicht

De artikelen in richtlijn 1 gaan over goed bestuur en het afleggen van verantwoording. Deze richtlijn richt zich onder andere op de scheiding van bestuur en toezicht en bevat een normstelling voor het gedrag van topfunctionarissen. De aanbevelingen van Richtlijn 1 van de gedragscode hebben per 1 januari 2010 een verankering in artikel 2.142a van de Mediawet 2008. De landelijke publieke omroepen zijn vanaf die datum verplicht die aanbevelingen voor goed bestuur en toezicht na te leven, tenzij dat echt niet mogelijk is. In 2008 en 2009 zijn er relatief veel omroepen die bepaalde artikelen niet naleven, in vergelijking met de naleving van andere richtlijnen.

Tabel 1: aantal omroepen dat aangeeft een artikel van richtlijn 1 niet na te leven¹

	2008	2009
1.1 t/m 1.5 Taak en werkwijze besturend orgaan is conform richtlijn 1 (R1) vastgelegd.	2	2
1.12 & 1.20 Taakverdeling bestuur en toezichthoudend orgaan (t.o.) is in statuten/ reglementen vastgelegd.	1	1
1.6 & 1.25 Benoeming, schorsing, ontslag bestuur en t.o. statutair vastgelegd.	1	1
1.10 Vaststelling inkomen topfunctionarissen gebeurt door het t.o.	1	2
1.11 Openbaarmaking inkomen topfunctionarissen is conform R1.	1	3
1.7 Jaarinkomen topfunctionarissen conform art. 7 van R1.		
1.8 Ontslagvergoedingen topfunctionarissen zijn conform de CAO		3
1.9 Geen persoonlijke leningen, garanties e.d. verstrekt aan topfunctionarissen		
1.13 & 1.21 Bestuursverslag en verslag t.o. in de jaarstukken conform R1.	1	
1.14 e.a. Aftreden bestuursleden en toezicht cf. artt. 14 en 22 van R1.	1	1
1.16 e.a. Onafhankelijkheid bestuur en t.o. cf. artt. 16, 26, 30, 31 van R1.	2	3
1.17 & 1.27 Deskundigheid bestuur en t.o. cf. artt. 17 en 27 van R1.	1	4
1.24 Functioneringsbespreking door het t.o. gebeurt cf. art. 24.	2	3
1.19 Het toezicht is belegd bij een afzonderlijk toezichthoudend orgaan	2	2

¹ NB: door een wijziging in de onderzoeksmethode is het niet verantwoord beide jaren te vergelijken op wijzigingen in aantallen

	2008	2009
1.19 Er is een heldere en aantoonbare scheiding van bestuur en toezicht	1	2
1.28 Profielschets toezichthoudend orgaan is te vinden op de website van de omroep.	7	8
1.18 & 1.29 Rol voorzitters bestuur en t.o. is cf. artt. 18 en 29 van R1.		2
1.36 Tenminste eenmaal per jaar wordt een ledenvergadering belegd.		
1.37 Leden hebben een volwaardige rol in de checks and balances.		
1.38 Personeel diversiteitsbeleid leidt tot evenwichtige samenstelling naar leeftijd tussen mannen, vrouwen, autochtonen en allochtonen.	10	10
1.39 Substantiële wijzigingen in bestuurs- en toezichtstructuur en in naleving van de gedragscode zijn besproken in de ledenvergadering/ bestuursvergadering (stichting).		1
1.39 De verantwoording hierover gebeurt jaarlijks openbaar.	2	1

De artikelen in deze richtlijn blijken door de meerderheid van de omroepen nageleefd te worden. Een klein deel van de omroepen geeft bij een aantal artikelen aan dat artikel niet na te (kunnen) leven. Nader beijkend welke omroepen dit betreft, ontstaat een positiever beeld. Eén omroep die structureel aangeeft deze artikelen niet na te leven bestaat inmiddels niet meer. Dit betekent dat er bij bijna alle richtlijnen die niet worden nageleefd, één omroep afaat.

Kijkend naar de toelichting bij het niet naleven ontstaat een nog positiever beeld. De omroepen die aangeven bepaalde artikelen niet na te leven geven veelal aan dat ze per 2010 wel aan de richtlijnen voldoen.

Bij een klein aantal artikelen is dit niet het geval. De artikelen die daarbij het meest in het oog springen zijn de volgende.

- openbaarheid van inkomens
- ontslagvergoeding
- deskundigheid van het bestuur
- de functioneringsbespreking
- de profielschets van de toezichthouders op de website
- het diversiteitsbeleid

De omroepen die hebben aangegeven deze artikelen niet toe te passen motiveren dat als volgt.

Openbaarheid inkomens

De omroepen die aangeven de inkomens van de topfunctionarissen niet openbaar te maken, lichten toe dat ze deze niet allemaal openbaar maken, maar slechts die, die volgens de WOPT openbaar moeten worden gemaakt.

Ontslagvergoeding

Drie omroepen geven aan ontslagvergoedingen van topfunctionarissen niet conform de CAO te (kunnen) regelen. Een omroep die inmiddels failliet is verklaard, legt daarbij uit dat dit door het faillissement niet mogelijk was. Een andere omroep geeft aan dit te regelen via de toen geldende CAO. De derde omroep licht toe dat een wachtgeldregeling deel uitmaakt van de contracten van de leden van het bestuur omdat zij middels tijdelijke contracten van vijf jaar worden aangesteld.

Deskundigheid

De omroepen die aangeven dat de bestuursleden op dit moment niet voldoen aan de eisen die de gedragscode aan deskundigheid stelt in artikel 1.17, geven aan op zoek te zijn naar geschikte kandidaten.

Functioneringsbespreking

De omroepen die aangeven zich (nog) niet te houden aan het artikel dat voorschrijft dat het toezichthoudend orgaan minimaal eenmaal per jaar haar eigen functioneren bespreekt, nuanceren dat als volgt. De functioneringsbespreking is bij één van deze omroepen inmiddels ingevoerd. Een tweede omroep heeft concrete plannen om deze zo snel mogelijk in te voeren. De derde omroep bestaat in 2010 niet meer.

Profielchets

Niet alle omroepen hebben een profielchets van toezichthouders op de website staan. Acht omroepen geven aan dat dit niet het geval is. Eén omroep geeft aan alleen de samenstelling van de Raad van Toezicht op de website te zetten en legt verder niet uit waarom er geen profielchetsen op staan. De andere zeven omroepen zeggen bezig te zijn met het opstellen van profielchetsen en deze binnenkort op de website te plaatsen.

Diversiteitsbeleid

Maar liefst tien omroepen geven aan het artikel over actief diversiteitsbeleid niet na te (kunnen) leven. Deze bewering behoeft, getuige hun toelichting, echter enige nuancering. Zij geven namelijk in de toelichting aan wel actief diversiteitsbeleid voeren maar dat het tot op heden nog niet geleid heeft tot een representatief personeelsbestand. Alle omroepen zijn hier dus wel actief mee bezig, het levert alleen niet altijd de gewenste resultaten op.

3.2 Richtlijn 2 Integriteit

In richtlijn 2 zijn de bepalingen opgenomen die bedoeld zijn om de normstelling over integriteit van een omroepinstelling te bevorderen. De richtlijn bestaat uit de volgende thema's.

1. Belangenverstrengeling en aanbesteding
2. Nevenfuncties
3. Informatie
4. Aannemen van geschenken
5. Bestuurlijke uitgaven, declaraties en creditcards
6. Gebruik van voorzieningen van omroepinstellingen
7. Reizen buitenland

In aanvulling op deze monitor heeft CIPO een verdiepingsonderzoek uitgevoerd naar het onderwerp belangenverstrengeling. Het doel van dat onderzoek is om een beeld te krijgen van de wijze waarop de omroepen omgaan met de onderwerpen die een risico op belangenverstrengeling of de schijn daarvan vormen. Door het schetsen van succesvolle praktijkvoorbeelden hopen wij de onderlinge uitwisseling daarvan tussen de omroepen te bevorderen. De resultaten van het verdiepingsonderzoek zijn te vinden in een afzonderlijke rapportage.

Hieronder geven we de resultaten weer van de monitorvragen over deze onderwerpen.

Tabel 2: aantal omroepen dat aangeeft een artikel van richtlijn 2 *niet* na te leven²

	2008	2009
1.1. e.v. De registers financiële belangen, beleggingen, geschenken en nevenfuncties zijn openbaar.	4	
1.1 e.v. De registratie voldoet aan de bepalingen in artt. 1.1, 1.4, 2.2, 4.2 en 4.4		1
1.3 het niet aannemen van faciliteiten/diensten is toegepast.		
1.2 Onthouding van deelname aan besluitvorming door medewerkers met persoonlijke relatie met de opdrachtnemer cf. art. 1.2.		
1.5 Voor opdrachten van meer dan 50.000 euro zijn bij minimaal drie organisaties offertes aangevraagd.	1	
1.6 De extern accountant is maximaal 5 jaar verbonden aan uw omroep		
2.4 Medewerkers die een nevenfunctie willen vervullen, bespreken dit binnen de omroep		
2.3 Kosten gemaakt i.v.m. q.q. nevenfuncties worden vergoed door de instantie waar de nevenfunctie wordt uitgevoerd.		
2.5 Inkomsten uit q.q. nevenfuncties zijn gestort in de omroepkas en zijn openbaar		
3.1 medewerkers gaan zorgvuldig en correct om met informatie waarover hij uit hoofde van zijn functie beschikt.		2
4.1 Artikel 4 van R2 betr. geschenken wordt gehandhaafd.	1	1
5.1 & 5.2 Uitgaven worden uitsluitend vergoed als hoogte en functionaliteit is aangetoond.		
5.3 & 5.8 Kostendeclaraties worden afgewikkeld conform deze artikelen.		

² NB: door een wijziging in de onderzoeksmethode is het niet verantwoord beide jaren te vergelijken op wijzigingen in aantallen

	2008	2009
5.9 & 5.14 Bedrijfscreditcards worden verstrekt conform deze artikelen.		
6.1 & 6.2 Gebruik van voorzieningen is conform deze artikelen.		
6.3 Gebruik van dienstauto's/ leaseauto's met chauffeur wordt centraal geregistreerd.		
6.3 Dienstauto wordt slechts gebruikt voor woon-werkverkeer of q.q. nevenfuncties met instemming van het bestuur.		
6.4 van R2 betreffende verstrekking lunches en diners wordt toegepast		
7.1 Voorafgaand aan een buitenlandse reis is schriftelijke toestemming nodig.	3	3
7.3 Uitnodigingen voor reizen, werkbezoeken e.d. op kosten van derden worden behandeld cf. art. 7.3		
5 & 7.8 Uitgaven i.v.m. de reis worden vergoed als is voldaan aan de bepalingen in deze artikelen		
7 Buitenlandse reizen worden behandeld cf. artikel 7.		1

Uit bovenstaande blijkt dat richtlijn 2 goed wordt nageleefd. Uit verdiepende vragen naar de wijze waarop bepaalde controles plaatsvinden, blijkt dat omroepen actief bezig zijn om het onderwerp integriteit bekendheid en draagvlak te geven onder de medewerkers. Zo geven de meeste omroepen bij aanstelling een exemplaar van de gedragscode of de samenvatting mee. Daarnaast wordt een aantal van de integriteitsartikelen toegelicht op het intranet van de meeste omroepen.

Om zicht te houden op de naleving van deze artikelen maakt een groot deel van de omroepen gebruik van een 'compliance' of integriteitverklaring. Door middel van deze verklaring wordt de medewerkers jaarlijks gevraagd of ze nevenfuncties hebben of financiële belangen in andere organisaties. Deze verklaringen worden door de omroepen gebruikt om de registers over deze onderwerpen te vullen of te controleren.

Uit de antwoorden op de monitor blijkt dat een klein aantal artikelen door een klein aantal omroepen in 2009 niet wordt nageleefd. Dit betreft de volgende onderwerpen.

- de registers voldoen aan de bepalingen in de gedragscode
- omgang met informatie door medewerkers
- artikel 4 betreffende geschenken
- behandeling reizen conform artikel 7

De omroepen die aangeven deze artikelen niet na te (kunnen) leven, lichten dit per onderwerp als volgt toe.

Registers

Richtlijn 2 specificeert dat de registers waarin de nevenfuncties, financiële belangen en geschenken opgeslagen worden aan bepaalde eisen moeten voldoen. Deze eisen betreffen de kenmerken van de financiële belangen die geregistreerd moeten worden, de regel dat het register van nevenfuncties openbaar moet zijn en de regel dat geschenken boven de €50,- geregistreerd moeten worden.

Eén omroep geeft in de monitor aan nog niet volledig aan deze bepalingen te voldoen. Zij leggen uit dat in het register van financiële belangen nog niet is opgenomen welke beleggingen door topfunctionarissen, toezichthouders en belangrijke journalisten in ondernemingen worden gedaan waar de omroep een zakelijke relatie mee heeft. Het gebruik van de woorden 'nog niet' impliceert dat zij hier wel mee bezig zijn.

Informatie

Artikel 3.1 van richtlijn 2 beschrijft dat medewerkers op een correcte en zorgvuldige wijze met informatie moeten omgaan waarover zij uit hoofde van hun

medewerkschap beschikken. Op de vraag of dit artikel wordt gehandhaafd, antwoorden twee omroepen negatief. De ene omroep licht toe dat zij dat dit niet het geval is, zo blijkt uit het feit dat er wel eens vertrouwelijke informatie 'lekt'. Deze omroep betreft een van de omroepen die per 2010 niet meer bestaan. De andere omroep licht toe dat een dergelijk artikel volgens hen niet te handhaven is omdat naleving afhankelijk is van de integriteit van de medewerkers en het goede voorbeeld van het management. Daarmee lijken zij overigens niet te bedoelen dat dit bij deze omroep een probleem is.

Geschenken

Artikel 4 van richtlijn 2 beschrijft dat medewerkers geen geschenken aannemen die bedoeld zijn hen te beïnvloeden en geen geschenken op het huisadres mogen ontvangen. Daarnaast dienen zij geen geschenken te geven van meer dan €50,-. Als een ontvangen geschenk dit bedrag overstijgt moeten zij het melden bij de omroep. Bovendien worden alle ontvangen geschenken geregistreerd en eigendom van de omroep. Eén omroep geeft aan een uitzondering te maken op deze laatste regel. Ontvangen geschenken blijven bij deze omroep eigendom van de ontvanger.

Reizen conform artikel 7 & schriftelijke toestemming

Artikel 7 van richtlijn 2 beschrijft de eisen waar werkgerelateerde reizen naar het buitenland aan moeten voldoen. In dit artikel wordt onder andere beschreven dat partners van medewerkers niet mogen meereizen op kosten van de omroep. Eén omroep heeft in 2009 op deze regel een uitzondering gemaakt. Deze uitzondering betreft een programma waarbij de medewerkers meerdere maanden van huis waren. De omroep heeft in dat kader besloten een eenmalige uitzondering op deze regel te maken.

Naast de 'meereisregel' beschrijft artikel 7 dat buitenlandse reizen alleen plaatsvinden als vooraf schriftelijke toestemming is gegeven op basis van het vooraf beschreven doel van de reis, beleidsoverwegingen, samenstelling van het gezelschap en geraamde kosten.

Vier omroepen geven aan de regel over schriftelijke toestemming voor een reis niet toe te passen. De vier omroepen waarop dit van toepassing is, geven allen aan voldoende te hebben aan mondelinge toestemming. Waarbij één van deze vier dit nuanceert door toe te voegen dat de toestemming veelal schriftelijk gegeven wordt en in een enkel geval mondeling.

Bij het beeld van de naleving van richtlijn 2 dient opgemerkt te worden dat deze richtlijn een aantal artikelen bevat die het lastig maken zicht op de naleving te houden. Een omroep kan daarmee het idee hebben dat een bepaald artikel nageleefd wordt, maar dit hoeft niet daadwerkelijk het geval te zijn. Als een medewerker geschenken op het huisadres ontvangt, nevenfuncties heeft die niet opgegeven worden, altijd zaken doet met een bevriende leverancier, en dergelijke, kan dit buiten het zicht van de omroep plaatsvinden. Als een omroep niets doet om de naleving te controleren, kan zij daarom geen compleet beeld van de naleving hebben.

3.3 Richtlijn 3 Verslaglegging

In richtlijn 3 van de gedragscode zijn bepalingen opgenomen die zich richten op verslaglegging. Verslaglegging van een publieke omroep dient inzicht te geven in de uitvoering van de hoofd- en neventaken, verenigings- en nevenactiviteiten en de daarmee gemoeide middelen. Kernwoorden hierbij zijn verantwoording en transparantie.

Tabel 3: aantal omroepen dat aangeeft een artikel van richtlijn 3 *niet* na te leven³

	2008	2009
1. De algemene verslaglegging bevat informatie over:		
-taken en activiteiten van de organisatie		
-samenstelling van de organisatie		
-strategie en beleid	1	
2. De bedrijfsvoeringverklaring is afgegeven en openbaar.	1	1
2. Voorafgaand aan de bedrijfsvoeringverklaring heeft het bestuur de doelstellingen bepaald waaraan de bedrijfsvoering in 2008 moet voldoen.	2	1
3. De financiële verslaglegging is conform artikel 3 van R3.		

Zoals in de tabel te zien is, voldoet een groot aantal omroepen aan de meerderheid van de artikelen van richtlijn 3. Slechts twee omroepen geven aan ieder één artikel niet na te leven. Dit zijn de artikelen over de bedrijfsvoeringverklaring.

Daarbij geeft één omroep aan niet volledig te voldoen aan het artikel dat stelt dat deze verklaring is afgegeven en openbaar is. De desbetreffende omroep licht toe dat de bedrijfsvoeringverklaring weliswaar is afgegeven, maar niet volledig openbaar gemaakt. De verklaring is alleen verstrekt aan het Commissariaat voor de Media.

Een andere omroep geeft aan niet te werken met vooraf gestelde doelen die in de bedrijfsvoeringverklaring beoordeeld worden. Zij werken met een zogenoemde 'negatieve' verklaring. Dit houdt in dat verklaard wordt dat er niet is gebleken dat de bedrijfsvoering tekort is geschoten.

3.4 Richtlijn 4 Cofinanciering

Naar de naleving van richtlijn 4 (cofinanciering) is in de monitor van 2009 niet gevraagd. Richtlijn 4 komt namelijk in de herziene versie van de gedragscode te vervallen. De reden daarvoor is dat de bepalingen met betrekking tot cofinanciering zijn ondergebracht bij de sponsorbepalingen in de Mediawet 2008. Het Commissariaat voor de Media ziet toe op naleving van die bepalingen.

³ NB: door een wijziging in de onderzoeksmethode is het niet verantwoord beide jaren te vergelijken op wijzigingen in aantallen

3.5 Richtlijn 5 Telefoondiensten

De artikelen in richtlijn 5 beschrijven de wijze waarop de omroepen om dienen te gaan met het aanbieden van telefoondiensten. Onder telefoondiensten vallen diensten als interactieve telefoondiensten, sms, 0900-lijnen en mobiel internet.

Uit de monitor blijkt dat niet alle omroepen dergelijke diensten aanbieden. Zes omroepen benoemen expliciet dit niet te doen. In onderstaande tabel is te zien in hoeverre de overige omroepen richtlijn 5 toepassen.

Tabel 4: aantal omroepen dat aangeeft een artikel van richtlijn 5 *niet* na te leven⁴

	2008	2009
Opgave van telefoondiensten gebeurt in logboeken van programma's.	1	1
Er wordt gehandeld naar de geldende landelijke branche gedragscodes van de betreffende dienstverleners cf. art. 1.4 van R5.		
Aan het publiek wordt voldoende informatie verstrekt over het stemmen via een dienst cf. art. 1.5 van R5.		
In de jaarrekening is verantwoording afgelegd over de inkomsten uit het gebruik van diensten en de in artikel 2.4 bedoelde opslagen.		1
Artikel 2 van R5 betr. tarieven is toegepast.		1

In de tabel is te zien dat slechts drie artikelen door een omroep niet nageleefd worden. Dit betreft in alle gevallen een andere omroep.

De omroep die aangeeft geen melding te maken van de telefoondiensten in de logboeken van de programma's geeft aan dit niet de geschikte plek daarvoor te vinden.

De omroep die aangeeft in de jaarrekening geen verantwoording af te leggen voor eventuele inkomsten uit telefoondiensten, licht toe dat zij in de jaarrekening geen verantwoording afleggen voor individuele programma's.

De omroep die aangeeft het artikel over kostengeoriënteerde en kostenneutrale tarieven niet te hebben toegepast, geeft aan de tarieven inmiddels te hebben aangepast.

---

⁴ NB: door een wijziging in de onderzoeksmethode is het niet verantwoord beide jaren te vergelijken op wijzigingen in aantallen

3.6 Richtlijn 6 E-mailmarketing

Richtlijn 6 van de gedragscode specificeert hoe de publieke omroepen om moeten gaan met marketing via de e-mail. Deze richtlijn is grotendeels gebaseerd op de Europese richtlijn voor privacybescherming en elektronische communicatie. In onderstaande tabel is per artikel van deze richtlijn te zien hoeveel omroepen een artikel niet toepassen.

Tabel 5: aantal omroepen dat aangeeft een artikel van richtlijn 6 *niet* na te leven⁵

	2008	2009
1.1 Een inschrijving gebeurt door een dubbele opt-in of met een welkomstmail waarbij men moet klikken om niet opgenomen te worden.		
1.2 Het aanmeldscherm vermeldt expliciet hoe met de persoonsgegevens wordt omgegaan	5	2
1.3 Voorvinken van vakjes gebeurt niet.		
1.4 Verplichtstellen van invullen van velden die niet noodzakelijk zijn gebeurt niet		
1.5 Doel en reikwijdte worden expliciet gemeld bij aanmelding	1	
1.6 Bij aanmelding wordt aard en frequentie van de e-mailmarketing/nieuwsbrief gemeld.		
1.7 Versturen van een e-mail van een andere nieuwsbrief of activiteit zonder expliciete toestemming is niet toegestaan		
1.8 Aankopen/verkrijgen van e-mailadressen of andere persoonsgegevens via derden gebeurt niet		
1.10 Bij commerciële uitingen via email wordt dit artikel toegepast.		
1.11 Elke email bevat een afzender en reply adres.		
1.12 Bij iedere verzonden e-mail en bij aanmelding is duidelijk hoe men zich kan afmelden.		
1.13 Aanmeldingen worden gelogd		
1.14 Individuele statistieken worden anoniem opgeslagen en alleen geaggregeerd toegankelijk gemaakt.		
Artikel 2 (wat mag nog wel) van R6 wordt toegepast.		
Artikel 3 van R6 wordt toegepast.		

Zoals blijkt uit de tabel wordt richtlijn 6 goed nageleefd, zowel in 2008 als in 2009. Wel moet opgemerkt worden dat één andere omroep in 2009 bij een aantal artikelen heeft ingevuld niet te weten of het wordt toegepast.

Slechts één artikel wordt door twee omroepen in 2009 niet in de praktijk gebracht. Dit betreft het artikel dat voorschrijft dat het aanmeldscherm moet weergeven hoe met de persoonsgegevens wordt omgegaan. In 2008 zeiden vijf omroepen dit artikel niet na te leven. Dit doet vermoeden dat drie omroepen dat inmiddels hebben opgelost.

De twee omroepen die aangeven dat het aanmeldscherm niet vermeldt hoe met de persoonsgegevens wordt omgegaan, lichten dat als volgt toe. Eén omroep zegt in de toelichting dat de informatie wel op het aanmeldscherm te vinden is, maar niet duidelijk genoeg. Deze omroep vult aan dat dit in 2010 verbeterd wordt. De andere omroep legt uit dat deze informatie weliswaar niet op het aanmeldscherm staat, maar wel in de bevestigingsmail die deelnemers ontvangen na inschrijven. Derhalve wordt deze informatie volgens deze omroep nog wel binnen de aanmeldprocedure gegeven.

⁵ NB: door een wijziging in de onderzoeksmethode is het niet verantwoord beide jaren te vergelijken op wijzigingen in aantallen

3.7 Regeling A Klokkenluider

Naast de hiervoor beschreven richtlijnen, kent de gedragscode een klokkenluidersregeling. Deze regelt de procedure voor het omgaan met een vermoeden van een misstand. De achterliggende gedachte van deze regeling is dat een goede interne procedure bij vermoedens van misstanden mogelijk ‘klokkenluiden’ kan voorkomen.

In onderstaande tabel is te zien welke voorschriften in deze regeling voorkomen en in hoeverre deze worden toegepast door de omroepen. Opvallend in de tabel is dat in 2009 meer omroepen aangeven deze richtlijn (nog) niet na te leven dan in 2008. Hier is een aantal verklaringen voor mogelijk. Een verklaring kan zijn dat de richtlijn inmiddels duidelijker is voor een aantal omroepen waardoor zij beter kunnen overwegen of ze aan de voorschriften voldoen. Een andere verklaring kan zijn dat over 2009 specifiek is gevraagd of aan een artikel voldaan is en de monitor niet verder ingevuld kon worden als er geen antwoord gegeven werd. Bij de monitor over 2008 bestond de mogelijkheid om vakjes open te laten. Wellicht is de monitor over 2009 daardoor meer compleet ingevuld.

Tabel 6: aantal omroepen dat aangeeft een artikel van de klokkenluidersregeling *niet* na te leven⁶

	2008	2009
De interne procedure in artikel 1 is bekend bij de medewerkers.	1	2
Er is binnen de omroep een vertrouwenspersoon in het kader van de klokkenluidersregeling aangesteld.	1	6
De interne procedure is vastgelegd in een werkproces cf. artikel 1.	1	
Medewerkers zijn bekend met de externe procedure van artikel 2.		
De regeling Rechtsbescherming en schadeloosstelling worden toegepast conform artikel 3 en 4.	1	

In de tabel is te zien dat een relatief groot aantal artikelen binnen deze regeling door een aantal omroepen niet worden toegepast. Slechts twee vragen worden positief beantwoord. Ten eerste is dat de vraag over de bekendheid van de externe procedure. Wel merkt één omroep bij deze vraag op niet te weten of de procedure bekend is.

De tweede vraag die positief beantwoord wordt is de vraag naar de toepassing van de artikelen over rechtsbescherming en schadeloosstelling. Hierbij merkt echter een aantal omroepen op daar weinig over te kunnen zeggen omdat het nog nooit nodig is geweest. Hieronder beschrijven we per onderwerp de toelichting van de omroepen die aangeven de overige artikelen niet toe te passen.

Bekendheid interne procedure

De interne procedure zoals beschreven in artikel 1 van de klokkenluidersregeling schrijft samengevat het volgende voor bij signaleren van een misstand. De medewerker meldt in principe het vermoeden bij een leidinggevende of een vertrouwenspersoon. De leidinggevende legt de melding schriftelijk vast en laat de medewerker tekenen voor akkoord. Daar op volgend draagt de leidinggevende er zorg voor dat de hoogst verantwoordelijke zo snel mogelijk geïnformeerd wordt. Vervolgens wordt een onderzoek ingesteld en dient de meldende medewerker binnen acht weken geïnformeerd te worden over het standpunt van de hoogst verantwoordelijke. Ook beschrijft artikel 1 wanneer CIPO geïnformeerd kan worden over een vermoedelijk misstand (externe procedure).

Gevraagd naar de mate van bekendheid van de interne procedure bij de medewerkers, geven twee omroepen aan te verwachten dat deze niet bekend is bij de medewerkers. In hun toelichting zeggen zij echter dat de gedragscode, waar de

⁶ NB: door een wijziging in de onderzoeksmethode is het niet verantwoord beide jaren te vergelijken op wijzigingen in aantallen

beschrijving van de procedure onderdeel van uitmaakt, wel bekend is bij de medewerkers. Indien nodig, weten de medewerkers volgens alle omroepen de beschrijving van de procedure dus te vinden.

Vertrouwenspersoon

Waar artikel 1 een vertrouwenspersoon noemt, wordt bedoeld een vertrouwenspersoon binnen de omroep die in het kader van de klokkenluidersregeling is aangesteld. Hiernaar gevraagd, geven zes omroepen aan (nog) niet over een dergelijke vertrouwenspersoon te beschikken. Drie van deze zes omroepen hielden in 2010 op te bestaan. Twee andere omroepen geven aan hiermee bezig te zijn, waarvan één zegt voor september 2010 een vertrouwenspersoon aan te stellen. De zesde omroep licht toe dat de organisatie te klein is om een vertrouwenspersoon aan te stellen. Deze omroep geeft aan naar CIPO te zullen verwijzen als een vermoeden van een misstand zich voordoet.

3.8 Gesignaleerde onduidelijkheden

Op basis van de antwoorden op een aantal vragen uit de monitor signaleren wij een aantal onduidelijkheden van drie aspecten van de code. Dit betreft twee artikelen uit richtlijn 2 (Integriteit) en één artikel uit Regeling A (Klokkenluider).

Drie offertes

Artikel 1.5 van richtlijn 2 stelt dat bij opdrachten van meer dan €50.000,- bij drie partijen een offerte opgevraagd moet worden. Een omroep licht daarbij toe dat zij dit bij de aankoop van faciliteiten wel doet, maar een uitzondering maakt in het geval van programmavoorstellen. Artikel 1.5 stelt echter ook dat deze bepaling niet van toepassing is op opdrachten tot het maken van radio- of televisieprogramma's of internetcontent. Deze omroep wijkt met haar uitleg dus niet af van de richtlijn.

Extern accountant

De gedragscode schrijft voor dat een omroep iedere vijf jaar van accountant moet wisselen. In een advies aan de omroepen van 20 december 2007 beschrijft CIPO dat het voldoende is als een omroep na die termijn van betrokken accountant(team) wisselt en niet van -kantoor. Dit laatste blijkt niet bij alle omroepen bekend te zijn.

Werkproces klokkenluider

Op de vraag of de werkwijze van artikel 1 van de klokkenluidersregeling is vastgelegd in een intern werkproces zeggen tien omroepen daarvoor dat artikel te hanteren. Daartegen bestaat volgens CIPO geen bezwaar. Omroepen doen er goed aan hun de medewerkers op de hoogte te brengen van het desbetreffende interne werkproces.

4. Conclusie

De resultaten van de monitor overwegend, kunnen we concluderen dat de gedragscode goed wordt nageleefd. Als de omroepen van wie de uitzendlicentie is vervallen niet meegerekend worden, levert dat een nog positiever beeld op. Voorzover de jaren 2008 en 2009 vergeleken kunnen worden, is de naleving in 2009 bij de meeste richtlijnen beter dan in 2008.

Als we kijken naar naleving per richtlijn zijn er drie aandachtspunten: de naleving van richtlijn 1 (Goed bestuur en toezicht) en regeling A (Klokkenluider) blijft wat achter bij de andere richtlijnen. Daarnaast is onduidelijk of richtlijn 2 (Integriteit) daadwerkelijk goed nageleefd wordt of dat bij de media-instelling onbekend is hoe deze binnen de eigen organisatie nageleefd wordt.

5. Aanbevelingen

Op basis van de resultaten van deze monitor doen wij de volgende aanbevelingen aan de omroepen.

1. Neem de aandachtspunten uit richtlijn 1 en de klokkenluidersregeling in overweging om de naleving waar nodig te verbeteren.

Uit Richtlijn 1 met name:

- openbaarheid van inkomens;
- ontslagvergoeding;
- deskundigheid van het bestuur;
- functioneringsbespreking;
- profielschets van de toezichthouders op de website;
- diversiteitsbeleid.

Uit de Klokkenluidersregeling:

- bekendheid interne procedure
- aanstelling vertrouwenspersoon

2. Richt de organisatie zo in dat naleving van richtlijn 2 zo veel mogelijk gewaarborgd is en gecontroleerd kan worden. Voor suggesties in dat kader verwijzen wij naar het CIPO-rapport over de voorkoming van belangenverstremming, dat eveneens in september 2010 is verschenen.

6. Acties CIPO

1. Uit de monitor van de afgelopen twee jaar blijkt dat de inspanningen van de media-instellingen ten aanzien van personele diversiteit vaak nog niet het gewenste effect hebben gehad. CIPO zal hier nader onderzoek naar doen.
2. Vroege signalering van een (mogelijke) misstand acht CIPO van groot belang. Daarbij kan de vertrouwenspersoon binnen een media-instelling een belangrijke rol spelen. Nog niet elke omroep heeft een dergelijke functionaris aangesteld. CIPO zal de betrokken omroepen hierop aanspreken.
3. CIPO zal zich ervoor inzetten dat ook de in 2010 toegetreden omroepen de gedragscode maximaal zullen naleving. Om dit te realiseren zal CIPO regelmatig overleg hebben met deze omroepen.

4. Bij een nieuwe monitor zal CIPO rekening houden met de suggesties die omroepen hebben gedaan.

Ratio Research
In opdracht van CIPO
Ilse de Groot
September 2010